

ACC. N:R M. 14693: 1-8.

Landskap: Småland Upptecknare: E. Th. Pettersson, Tjungsjö
Härad: Konga Berättare: " " " "
Socken: Ljunde Berättarens yrke: lantbrukare
Uppteckningsår: 1958 Född år 1876 i Ljunde

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Boskapskötsel. s. 1-8.

(se M. 14755: 1-16.)

N. M. 60

Här i fjällen och omkringliggande socknar har man
 sannolikt, så långt ^{kan} man utröna bestämt kreaturs-
 flockens storlek i förhållande till bolens ~~storlek~~
 och ängarnas omfattning. Äkarna voro steniga och små.
 Tjugosjö herman som sex åboar hade 1843 vid laga skytte
 tillsammans inte mer än 22 tunnland åkerjord att dela
 upp, men ängsmarkarna och kärrslättarna voro många
 och vidlyftiga. Därför kunde man hålla en stor kreaturs-
 flock och en mängd får. Därjämte hade man varje år
 en bräna (svidjeland) och ^{den} nästa på allt som kunde brännas
 in till foder. Födan utfordrades under vinterhalvåret
 med lön. Jag är höjd att tro att boskapen var den viktigaste
 faktorn i vår lygd, fram till den odlingsuck som satte
 in på 1870 talet och andra novener började göra sig gällande.
 På 1880 talet då de odgordade åkernarna började göra sig
 gällande. Stor bevakning om det antal djur man borde
 hålla i förhållande till de skördar man fick. Ty svältfödda
 djur var mycket vanligt. Man hade knappast kot för

nyjölken skett, ty ännu 1885 fanns i vår by inte några sko-
makarefamilj och en druvskett dito som köpte nyjölke. Ennå fanns
det så smått gjordt på gårdarna i allmänhet. Det bästa skulle
se vara ha, särskilt gjordt. Men nyjölke till huske-
lor samt till prästskolepet och Klokkarens lytenaste ena ha.
Det blev ju till denna skildring, men nämner ändå att på vår
gård höll jag två par oxar fyra kor a fem kor och några
ungdjursamat tygsoffar och en häst. Norrbygden till vil-
ken vår by räknades hade mest skogsmark och deligt
skogsbete, Söderbygden hade endast lövskog och uterändor.
beter. Detta förhållande säckte fram till 1900 talet då barr-
skogen erövrade ängsmarken även i Söderbygden.
På det från den tid jag minnes d. v. s. från 1880 och fram
till 1900 ägnades i allmänhet ingen särskild vaktning på
annat sätt än att när ängsmarkarna och "gröva" =
(återväxten) ansågs långt nog kommen så släpptes
dearna all beta av dearna, dels för att de skulle bli
kalliga och starka till höstkörningen, dels kanske

för att saluföras på livestockmarknaden, då uppsökare från
områdena trakter infann sig. De var, tolv och 13 kvantar
voro eftersökta som dröjare på de stora besörjningarna
uppåt landet. Stutarne som värt till sig tammades och trädde
till som dröjdjur och var betet bra och friskt gödfodert kunde
de möjligen säljas till slakt vänta vär. Från och med skiftet
voro betesmarkerna här enstaka egendomar. Min far, det måste
jag säga, equade omsorg om kommas betesplats, i en särskild
drage som följde vår lilla sjö en kilometer eller något mer
och där fanns den gammal tid gräsbete, då gemensamhetsbete
för hela lusa. Betesplatsen kallades Kalvabränen och var
idialiskt, med överskott av senilström. Min far, vi
kalvabränen om denna plats som dock var av förtig att kunna
skörd av skog för andra gången. Sjöstranden gav också bete
och djuren d. v. s. komna sinnaströet och it vass och
fräken, då gräset var betat. Och jag var långt
bort och som där var den bästa marken på vår gård om
330 Tunnland, hade det enligt far bevättelse för

H

I 1800 varit så riklig gräsgräs att man bläddes i ena ena betesmarken
om man medbrann. För betade också träden där han såddes spegelsk.
det var alltid komma som fick dramma förman. Någon hagenmark
nämndes aldrig här, men i Skiftesboken nämnes marken och lopp
på grannensgård kallades marken och måste ha varit gemensam
betesmark. Byen intill har ett stor område som kallats marken
i slutet 1700-talet. På detta område låg ett tiotal torp och backstugor.
Hästhagen var ett område område och Ringelagen på vår gård
var en ängsmark intill ängen, vilken man öppnast av slä
1870. Ängen kallad Östra ängen ett stort område delades vid skiftet
medan tre ländor, som sedan länge skogsbevand. Andra ängar
i byn voro enl. lantmätaribok. Djupaäckerfåren, Bergängen
Hällareängen, Flyängen och Lilla Myr samt Store Myr och Pärn.
De sistnämnda delvis kämbetonade. Nyelagen är väl någon
betesmark (kalländ) Ängen på en gård i Södrahygge.

1/1
 Huset gäddslades ej, men man betade den ej hårt och tidigt på våren gick
 den som var outämbesam och röjde av alla luskar och allt
 lön och kvistar såsades tillsammans. Från Sönderby den följande:
 Bastgårdet (där bestan stod) Höggårdet, Gögårdet, Högårdet och
 Paradisgårdet. Min far hade valvården, men blivit borta skaffade
 han en vallhund, som jag minnes från nära 80 tillräk, särskilt
 därför, att han om vintern vägrade ligga anmontades än ut i spin-
 nerna mina föräldrar som voro stora djurälskar ordnade för
 honom. Det var en utmärkt hund. Nästa vallhund gick ej
 att leta på och då fick en gris tålad. Far hade stött öga med öga
 med en vagns (hodge) som gick in ett anordnat och
 det var kushiga ogodlika. Far som var född 1828
 gick väl sinna var tioårig, men har gått han
 många år han spilt detta svär, men kanske

M. 14693:5

5
 + om man försöker att stänga in honom i fä-
 statten såväl vintern som sommaren beler han
 andebes för vinden och tog sig ut. Man kunde
 ej gå ut att denna skulle ligga i huset. Så
 han skulle att utgå till huset. Han var 11 år gammal.

intressanta

ACC. N:R M. 14693:6.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND.

6.

Uppdrag. Min hustru född 1847 fick börja gå i vall redan som sexårig fader och moderlös. Han vallade både får och nötkreatur för länns samtliga bönder. Betesområdet var ungefär 600 tunnland, det mesta skogsmark. Trots de många uppdragsgivarna hade han så lite erat med sig att han vid somliga måltider ~~blott~~ måste försöka att äta så måltiderna var ofta symboliska. När skogshävern blev noggrann kände han sig bättre. Hans dryck var klart kallvatten. När djuren vilade sig låg han på ryggen och såg "skogarna" färga varan. Det var väl en del i ungarna. Han blev djurvän och kände sig ej så ensam och övergiven trots sitt anbud och sjöng lågen lång och sköt av sången liell honom så länge. Han väntar fördärvade sin röst trodde han. Han blev trots sitt dåliga utgångsläge en mycket berömd man. Hagens storlek berodde ju mycket på att det var stora utgifter till kommunen. När alltså vannanint 70 tunnland var enka 40 t var flufford tova, då försumpat. Flyet uppskattades därför att en gräsart kallad "tåg", liell växer vid luv till dess de

fäingo tilltrände till ångshagens tillväxta gräs i juni månad, sedan
 ångens återvärt i septemberns början. Bogarna och ången voro
 inrymda med gärdsgård, ett oerhört arbetssamt och vinkesdrä-
 gande stängsel, som jag för min del helt lode bort. Turbiändets
 bogarnas antal och lägnad med tagträd samt anlade gods betan.
 Lövaning är en ord som var okänt här. Ångens vanliga väshighet
 här var björk, den finvita ångskjörken, söder ut i österum
 blandad med bok. Det gällde ju att ha ången oflekkvärt. De gamla
 ansåg att en god ång bar "vitbörkingar" (vitsippor) och
 "gökhusor" (gullerivan) samt "gökarnat" en lag legemi-
 nossar och "Bladången" i Sävjö by (grannby) ansågs mycket
 bördig samt lätt att slå. Inga som licket beordningen för
 betet gjordes ej i hagen vad jag vet, resten delför ^{gick} var Korns
 ordna om. De gamla kretsensvarerna vares måvått enen handlig
 och klarade sig bra på det såliga betet. Min far insåg att de
 kraser som fanns på sina haggårdar i Husetälken det var
 önnar fjura omil. Kåpte kalvar anen blott tjurkalvar som
 förvann blades till stettar, som väste upp till stora lät-

+ (ärtal 1903)

Både som akar. Jag köpte kungskärran och tillhöll den snart vid
 premierring en rätt stor fäddblottare och sedan var den försädd
 i gång i beqdear. Köpte t. o. m. en laglandstjer från Sköns av
 en vän därstädes. Denna är som bekant svart och mat denna
 färg hade man en djup aversion för, så tillförsäkrade jag att
 när. Komma hade ju man så klart. Tera, Elsa, Sköns, Stjerne,
 Baranta Rosa, Skjälma, Wissa. En kövande i januari 30. 90 t.
 var högt 80 kr till kindjur. Slagtdjur kor högst 60 kr.
 Myckning skedd i regel blott två gånger om dagen sommar och
 vinter. Myckheten var ofta tillräckligt rym från till 30 talen,
 som bleckspannen, sedan Träskspannen. Jag köpte förtend
 bleckspann 1919. Denna var hållbar och lät att hålla ren, en
 rostfri. Myckheten, det var att kvinnor som myckade för, som på
 en låg pall. Vårdmyckade djur fanns som var, men kraftig myckade
 kunde nästan betunga detta svår job. Minna drängar fick bara
 sig myckla, myckla, men min gramma hemkomma från
 Amerika 1896 började myckla och den vändte stort
 uppsende i orten.

FOLKLIVS-
ARKIVET

LUND